

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej . Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

francuski

Swipe to change

Prawo spadkowe

Francja

*To zestawienie informacyjne zostało opracowane we współpracy z Radą Notariatów Unii Europejskiej (CNUJ).***1 W jaki sposób dokonuje się rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci (testament, testament wspólny, umowa dotycząca dziedziczenia)?**

W kontekście transgranicznym testament jest ważny wówczas, gdy spełnia wymogi przewidziane w prawie państwa, w którym został sporządzony.

Przesłanki materialne ważności testamentu we Francji

- autor testamentu musi być w pełni władz umysłowych (art. 901 kodeksu cywilnego);
- spadkodawca nie może być osobą ubezwłasnowolnioną (art. 902 kodeksu cywilnego).
- istnieją przepisy szczególne odnoszące się do osób pozostających pod opieką (*protection légale*). Testamentu nie może też sporządzić małoletni, który nie ukończył 16 lat (art. 903 kodeksu cywilnego), zaś w przypadku osób pełnoletnich pozostających pod opieką (*tutelle*) wymagana jest zgoda sędziego lub rady rodzinnej (art. 476 kodeksu cywilnego). Osoby pozostające pod kuratelą mogą swobodnie sporządzić testament (art. 470 kodeksu cywilnego), z zastrzeżeniem przepisów art. 901.

Przesłanki formalne ważności testamentu

We Francji dopuszczalne są cztery rodzaje testamentów:

- testament holograficzny: musi on być w całości spisany własnoręcznie przez spadkodawcę, opatrzony datą i własnoręcznym podpisem spadkodawcy (art. 970 kodeksu cywilnego).
- testament w formie aktu notarialnego: należy go sporządzić w obecności dwóch notariuszy lub jednego notariusza i dwóch świadków (art. 971 kodeksu cywilnego). Jeżeli testament jest sporządzany w obecności dwóch notariuszy, spadkodawca dyktuje im jego treść. Ta sama zasada obowiązuje, jeżeli testament jest sporządzany w obecności jednego notariusza. W obydwu przypadkach testament jest następnie odczytywany spadkodawcy (art. 972 kodeksu cywilnego). Spadkodawca jest zobowiązany podpisać testament w obecności notariusza i dwóch świadków (art. 973 kodeksu cywilnego), po czym testament jest również podpisywany przez notariusza i przez świadków (art. 974 kodeksu cywilnego).
- testament tajemny (*testament mystique*): jest to testament sporządzony piśmem odręcznym lub maszynowym przez spadkodawcę lub przez inną osobę, podpisany przez spadkodawcę, a następnie przekazany notariuszowi w zamkniętej i zapieczętowanej kopercie w obecności dwóch świadków (art. 976 kodeksu cywilnego).
- testament międzynarodowy: jest on przekazywany notariuszowi w obecności dwóch świadków, którzy składają na nim swoje podpisy. Testament ten dołącza się do zaświadczenia sporządzonego przez notariusza. Testament tego rodzaju jest przechowywany przez notariusza (konwencja waszyngtońska z dnia 26 października 1973 r.).

Zgodnie z art. 895 kodeksu cywilnego spadkodawca może w każdej chwili odwołać testament.

Umowy o spadek

Co do zasady przepisy zabraniają zawierania umów o spadek (*pactes sur succession future*) (art. 722 kodeksu cywilnego).

Od stycznia 2007 r. dopuszcza się jednak, by osoba uprawniona do dziedziczenia (dziecko) mogła z wyprzedzeniem zrzec się prawa do dochodzenia uzupełnienia rezerwy spadkowej na rzecz innej osoby lub innych osób, które mogą, ale nie muszą zaliczać się do grupy spadkobierców (np. rodzeństwa lub zstępnych). Takie uprawnienie obejmuje zrzeczenie się z wyprzedzeniem prawa do wytoczenia powództwa o zmniejszenie nadmiernych darowizn (*action en réduction*) (art. 929 kodeksu cywilnego). Aby umowa o spadek była ważna, należy sporządzić ją w formie aktu notarialnego w obecności dwóch notariuszy. W umowie o spadek należy również wskazać osoby, które mają otrzymać spadek (zob. również odpowiedź na pytanie nr 3).

Ponadto istnieje możliwość dokonania działu spadku w ramach darowizny na rzecz zstępnych (*donation-partage trans-générationnelle*), który polega na tym, że osoba uprawniona do dziedziczenia (dziecko) może wyrazić zgodę, by jej zstępni otrzymali zamiast niej cały jej udział spadkowy lub jego część (art. 1078-4 kodeksu cywilnego).

2 Czy należy ten dokument zarejestrować, a jeżeli tak, w jaki sposób?

Każdy testament, a w szczególności testament holograficzny, może zostać wpisany do rejestru. Rejestracji dokonuje się w Centralnym Rejestrze Testamentów (Fichier central des dispositions de dernières volontés). Wpisu do rejestru dokonuje notariusz. Wpis do rejestru nie dotyczy treści testamentu, lecz jedynie stanu cywilnego osoby, której wpis dotyczy, oraz danych notariusza, u którego złożono testament. Zasięgając informacji w Centralnym Rejestrze Testamentów, zainteresowany może zatem uzyskać dane notariusza, u którego złożono testament, lecz nie może zapoznać się z treścią testamentu. Każdy zainteresowany może uzyskać dostęp do rejestru, pod warunkiem że przedstawi odpis aktu zgonu lub dowolny inny dokument poświadczający zgon osoby, której testamentu poszukuje. Następnie powinien się on zgłosić do notariusza, u którego złożono testament. Wnioski o dostęp składa się drogą elektroniczną pod adresem: <https://www.adsn.notaires.fr/fcddvPublic/profileChoice.htm>.

Notariusz umożliwia zapoznanie się z treścią testamentu jedynie spadkobiercom i zapisobiercom, chyba że prezes sądu wielkiej instancji postanowi inaczej.

3 Czy istnieją jakieś ograniczenia dotyczące rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci (np. zachówek)?

Zgodnie z prawem francuskim prawo do rezerwy spadkowej przysługuje wyłącznie zstępny zmarłego (jego dzieciom, wnukom itp., według porządku dziedziczenia) oraz jego małżonkowi, jeżeli zmarły nie pozostawił zstępnych.

Nie przysługuje natomiast wstępnym ani krewnym w linii bocznej.

Rezerwa spadkowa ogranicza swobodę testowania, a jej wysokość zależy od liczby dzieci spadkodawcy lub związku łączącego spadkobiercę koniecznego ze spadkodawcą (dziecko lub małżonek). Rezerwa nie może obejmować więcej niż 3/4 spadku. Spadkobiercy konieczni (*héritiers réservataires*) nie mogą się zrzec prawa do rezerwy spadkowej (mogą jedynie zrzec się spadku). Mogą natomiast zrzec się z wyprzedzeniem prawa do wytoczenia powództwa o zmniejszenie nadmiernych darowizn (*action en réduction*), o czym wspomniano w odpowiedzi na pytanie nr 1, w sekcji dotyczącej umów o spadek. Spadkodawcy konieczni mogą więc dochodzić prawa do rezerwy (art. 721 kodeksu cywilnego, art. 912 kodeksu cywilnego).

- Rezerwa przysługująca dzieciom jest równa połowie spadku, jeżeli zmarły pozostawił tylko jedno dziecko; jeżeli spadkodawca pozostawił dwoje dzieci, rezerwa wynosi 2/3 spadku, natomiast jeżeli spadkodawca pozostawił troje lub więcej dzieci, jest to 3/4 spadku (art. 913 kodeksu cywilnego).
- Rezerwa przysługująca pozostającemu przy życiu małżonkowi wynosi 1/4 spadku (art. 914-1 kodeksu cywilnego). Małżonek na prawo do rezerwy spadkowej wyłącznie wówczas, gdy spadkodawca nie pozostawił zstępnych ani wstępnych. Zasada ta obowiązuje w odniesieniu do spadków otwartych począwszy od dnia 1 lipca 2002 r.

Postępowanie w przypadku dochodzenia prawa do rezerwy spadkowej

Spadkobiercy mogą dochodzić prawa do rezerwy spadkowej, wytaczając w tym celu powództwo w sprawie zmniejszenia nadmiernych darowizn (*action en réduction*). W związku z tym, jeżeli darowizna dokonana bezpośrednio lub pośrednio prowadzi do ograniczenia rezerwy spadkowej przysługującej jednemu lub większej liczbie spadkobierców, jej wielkość może zostać zmniejszona do wartości części rozporządzalnej spadku (art. 920 kodeksu cywilnego). Powództwo to mogą wytoczyć jedynie spadkobiercy konieczni, w terminie 5 lat licząc od dnia otwarcia spadku lub 2 lat od momentu, w którym dowiedzieli się o naruszeniu ich prawa (art. 921 kodeksu cywilnego).

Osoba pełnoletnia będąca spadkobiercą koniecznym może z wyprzedzeniem zrzec się prawa do wystąpienia z powództwem w sprawie zmniejszenia nadmiernych darowizn (art. 929 kodeksu cywilnego). Zrzeczenia się tego prawa należy dokonać w formie aktu notarialnego w obecności dwóch notariuszy. Każdy spadkobierca zrzekający się wspomnianego prawa jest zobowiązany złożyć swój podpis na akcie oddzielnie, a przy składaniu podpisu obecni mogą być wyłącznie notariusze. W akcie notarialnym należy precyzyjnie wskazać jego przyszłe skutki prawne w odniesieniu do każdej osoby zrzekającej się prawa do wytoczenia wspomnianego powództwa.

4 W przypadku braku rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci – kto jest uprawniony do dziedziczenia i w jakich częściach?

Jeżeli nie sporządzono testamentu, prawo francuskie przewiduje następujący porządek dziedziczenia:

- jeżeli zmarły, który nie pozostawił w związku małżeńskim, pozostawił dzieci, spadek dziedziczą zstępni w częściach równych (art. 734 i 735 kodeksu cywilnego);
- jeżeli zmarły nie miał ani małżonka, ani dzieci, spadek dziedziczą rodzice zmarłego, jego rodzeństwo oraz zstępni rodzeństwa (art. 738 kodeksu cywilnego);
- jeżeli zmarły nie pozostawił ani rodzeństwa, ani zstępnych rodzeństwa, spadek dziedziczą jego ojciec i matka w częściach równych (art. 736 kodeksu cywilnego);
- jeżeli ojciec i matka spadkodawcy zmarli przed nim, spadek przechodzi na rodzeństwo spadkodawcy lub zstępnych rodzeństwa, z wyłączeniem pozostałych krewnych, w tym wstępnych i krewnych w linii bocznej (art. 737 kodeksu cywilnego);
- jeżeli zmarły pozostawił małżonka, przed uregulowaniem spraw spadkowych należy najpierw znieść wspólność majątkową, która istniała między małżonkami. Po zniesieniu małżeńskiej wspólności majątkowej zastosowanie mają zasady przedstawione poniżej;
- jeżeli zmarły pozostawił małżonka i dzieci, małżonek może skorzystać z jednej z dwóch możliwości. Jedną z nich jest prawo użytkowania całego majątku spadkowego, natomiast drugą – prawo własności jednej czwartej majątku, jeżeli wszystkie dzieci są wspólnymi dziećmi małżonków, przy czym w przypadku gdy zmarły pozostawił co najmniej jedno dziecko niebędące wspólnym dzieckiem małżonków – prawo własności jednej czwartej majątku (art. 757 kodeksu cywilnego). Jeżeli małżonek zmarł i nie wybrał żadnej z tych możliwości, uznaje się, że wybrał prawo użytkowania;
- jeżeli zmarły pozostawił małżonka i wstępnych, spadek przechodzi w połowie na małżonka, w jednej czwartej na ojca i w jednej czwartej na matkę. Jeżeli jedno z rodziców zmarło przed spadkodawcą, przypadająca na niego część przechodzi na drugie z rodziców (art. 757-1 kodeksu cywilnego);
- w przypadku braku wstępnych i zstępnych cały spadek przechodzi na pozostającego przy życiu małżonka (art. 757-2 kodeksu cywilnego). W drodze wyjątku od art. 757-2 kodeksu cywilnego, jeżeli zmarły nie pozostawił wstępnych, jego rodzeństwo lub zstępni rodzeństwa otrzymują połowę składników majątku wchodzących w skład spadku, które zmarły otrzymał od swoich wstępnych w drodze dziedziczenia lub darowizny. Jest to tzw. prawo powrotu (*droit de retour*) (art. 757-3 kodeksu cywilnego); Wszystkie pozostałe składniki majątku przechodzą na pozostającego przy życiu małżonka.

Partnerzy w zarejestrowanym związku partnerskim

Prawo do dziedziczenia ustawowego nie przysługuje pozostałemu przy życiu partnerowi w zarejestrowanym związku partnerskim. Osoby te mogą jednak być zapisobiercami.

Zarejestrowany partner nie jest więc uważany za spadkobiercę zmarłego. Przysługuje mu jedynie prawo do nieodpłatnego, tymczasowego zamieszkiwania w domu rodzinnym przez okres jednego roku (oraz do korzystania z jego wyposażenia) po śmierci partnera, o ile w chwili śmierci spadkodawcy rzeczywiście zamieszkiwał w tym domu i było to jego główne miejsce zamieszkania zgodnie z art. 515-6 kodeksu cywilnego. Dziedziczy więc wyłącznie w przypadku, gdy został wskazany jako spadkobierca w testamentie.

Jeżeli zmarły pozostawił dzieci, wówczas – niezależnie od tego, czy są to wspólne dzieci partnerów – nie istnieje możliwość objęcia zapisem na rzecz partnera udziału w spadku większego niż część rozporządzalna spadku (*quotité disponible*). Wielkość części rozporządzalnej spadku jest różna w zależności od liczby dzieci: wynosi ona jedną trzecią masy spadkowej, jeżeli dzieci jest dwoje, a jedną czwartą w przypadku gdy dzieci jest troje lub więcej (zob. informacje powyżej).

Jeżeli nie ma dzieci, spadkodawca może w zapisie przekazać cały swój majątek pozostającemu przy życiu partnerowi lub osobie trzeciej, ponieważ w takiej sytuacji nie istnieją spadkobiercy konieczni. Jednocześnie, jeżeli w chwili śmierci spadkodawcy przy życiu pozostają jego rodzice, mogą oni domagać się wydania składników majątku, które przekazali w postaci darowizny swojemu zmarłemu dziecku, do wysokości jednej czwartej masy spadkowej na każde z pozostających przy życiu rodziców (art. 738-2 kodeksu cywilnego).

5 Jaki organ jest właściwy:

5.1 w sprawach dziedziczenia?

We Francji sprawami spadkowymi zajmują się notariusze. Udział notariusza jest obowiązkowy, w przypadku gdy w skład masy spadkowej wchodzi nieruchomości. Jeżeli w skład masy spadkowej nie wchodzi nieruchomości, udział notariusza jest fakultatywny.

Notariusz ustala porządek dziedziczenia, sporządzając notarialne poświadczenie dziedziczenia (*acte de notoriété*), oraz wydaje zaświadczenia stwierdzające przeniesienie własności nieruchomości na skutek śmierci spadkodawcy. Notariusz pomaga również spadkobiercom wypełnić formalności związane ze zobowiązaniami podatkowymi (sporządzić i złożyć oświadczenie spadkowe w wymaganym terminie oraz zapłacić podatek od spadków). Jeżeli pozwala na to skład masy spadkowej oraz w zależności od liczby spadkobierców oraz ich woli, notariusz organizuje również podział majątku spadkowego pomiędzy spadkobierców poprzez sporządzenie aktu notarialnego w sprawie działu spadku (*acte de partage*).

Do rozstrzygnięcia ewentualnego sporu właściwy rzeczowo i miejscowo jest trybunał wielkiej instancji miejsca otwarcia spadku. Ma on właściwość wyłączną.

5.2 do przyjęcia oświadczenia o zrzeczeniu się lub przyjęciu spadku?

Oświadczenia w sprawie odrzucenia lub przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza składa się w sekretariacie trybunału wielkiej instancji właściwego dla miejsca otwarcia spadku.

Przyjęcie spadku wprost nie wymaga dopełnienia żadnych szczególnych formalności.

5.3 do przyjęcia oświadczenia o zrzeczeniu się lub przyjęciu zapisu?

Oświadczenia w sprawie odrzucenia zapisów uniwersalnych (*legs universel*) oraz zapisów pod tytułem ogólnym (*legs à titre universel*) składa się w sekretariacie trybunału wielkiej instancji właściwego dla miejsca otwarcia spadku. Zgodnie z prawem francuskim odrzucenie zapisów dotyczących konkretnych składników majątku (*legs à titre particulier*) nie wymaga złożenia oświadczenia.

5.4 do przyjęcia oświadczenia o zrzeczeniu się lub przyjęciu zachowku?

Spadkobierca nie może przyjąć ani odrzucić części spadku. Prawo do przyjęcia lub odrzucenia spadku dotyczy całego spadku, w związku z czym nie może ograniczać się wyłącznie do rezerwy spadkowej.

Spadkobierca może jednak zrzec się prawa do dochodzenia zmniejszenia nadmiernych darowizn, które mogą prowadzić do zmniejszenia wysokości przysługującej mu rezerwy spadkowej.

6 Proszę krótko opisać postępowanie spadkowe na podstawie prawa krajowego, w tym dział spadku i podział składników majątku (w tym informacje, czy postępowanie spadkowe jest wszczynane z urzędu przez sąd lub inny właściwy organ)

Otwarcie spadku następuje w chwili śmierci spadkodawcy, w jego ostatnim miejscu zamieszkania.

Po śmierci spadkodawcy spadkobiercy mogą wybrać jedną z trzech możliwości: mogą przyjąć spadek wprost, przyjąć spadek z dobrodziejstwem inwentarza lub odrzucić spadek.

Przyjęcie spadku wprost jest możliwe w sposób wyraźny lub dorozumiany (art. 782 kodeksu cywilnego). Przyjęcie spadku dokonuje się w sposób dorozumiany wówczas, gdy osoba uprawniona do dziedziczenia dokona czynności, która wskazuje na jej zamiar przyjęcia spadku i której nie mogłaby dokonać osoba inna niż spadkobierca, który przyjął spadek (art. 783 kodeksu cywilnego).

Przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza wymaga złożenia oświadczenia w sekretariacie trybunału wielkiej instancji właściwego dla miejsca otwarcia spadku (art. 787 i 788 kodeksu cywilnego). Spis inwentarza dołącza się do wspomnianego oświadczenia lub sporządza po jego złożeniu w terminie maksymalnie dwóch miesięcy. Spis inwentarza sporządza notariusz, syndyk lub komornik (art. 789 kodeksu cywilnego). Jeżeli spis inwentarza nie zostanie sporządzony, spadek uważa się za przyjęty wprost (art. 790 kodeksu cywilnego). Spis inwentarza musi obejmować wszystkie składniki spadku, zarówno aktywa, jak i pasywa.

Przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza umożliwia spadkobiercy rozdzielenie majątku osobistego od majątku pochodzącego ze spadku, utrzymanie wobec majątku spadkowego wszelkich praw, które przysługiwały mu uprzednio w odniesieniu do składników majątku zmarłego, a także zwolnienie z obowiązku spłaty długów spadkowych, których wysokość przekracza wartość odziedziczonego majątku. W takim przypadku spadkobierca odpowiada za długi spadkowe, ale do wysokości ograniczonej wartością aktywów, które otrzymał w spadku.

Odrzucenie spadku nie może być dorozumiane – spadek należy odrzucić w sposób wyraźny. Aby było ono skuteczne w stosunku do osób trzecich, należy złożyć odpowiednie oświadczenie w sądzie właściwym dla miejsca otwarcia spadku lub skierować takie oświadczenie do tego sądu (art. 804 kodeksu cywilnego). Uznaje się, że spadkobierca, który odrzucił spadek, nigdy nie dziedziczył.

Decyzję w sprawie przyjęcia lub odrzucenia spadku należy podjąć w terminie 10 lat. Jeżeli spadkobierca nie podejmie takiej decyzji przed upływem tego terminu, uznaje się, że odrzuca on spadek. Spadkobierca może jednak zostać wezwany do podjęcia decyzji (art. 771 kodeksu cywilnego) – wówczas musi ją podjąć w terminie dwóch miesięcy. Jeżeli wskazany termin do namysłu upłynie, a spadkobierca nie podejmie decyzji, uznaje się, że przyjął spadek wprost. W prawie francuskim obowiązuje zasada, że sprawy spadkowe załatwia się polubownie, bez udziału sądu. Do sądu można się zwrócić wyłącznie wtedy, gdy spadkobiercy nie są w stanie osiągnąć porozumienia.

Większość spraw spadkowych przeprowadza się polubownie, korzystając z usług notariusza. W niektórych sytuacjach można jednak zrezygnować z usług notariusza, w szczególności jeżeli w skład majątku spadkodawcy nie wchodzi nieruchomości. Jeżeli spadkobiercy zdecydowali się skorzystać z usług notariusza, mogą dokonać swobodnego wyboru. Jeżeli spadkobiercy nie są w stanie osiągnąć porozumienia w kwestii wyboru notariusza, każdy z nich może być reprezentowany przez innego notariusza.

Po dokonaniu wyboru notariusza należy określić składniki majątku spadkodawcy, z uwzględnieniem jego małżeńskiego ustroju majątkowego, dokonanych przez niego darowizn itp. Aby ustalić składniki majątku, które należy uwzględnić przy określaniu składników masy spadkowej, notariusz skontaktuje się z różnymi instytucjami (towarzystwami ubezpieczeń, bankami itp.) oraz zwróci się do spadkobierców o sporządzenie wyceny nieruchomości oraz innych aktywów nienotowanych na giełdzie. Konieczne może się również okazać sporządzenie spisu majątku ruchomego. Spis wierzycieli sporządza się, katalogując wszystkie zobowiązania zmarłego, w tym również zwykłe faktury do zapłaty, należne zobowiązania podatkowe, świadczenia z tytułu zabezpieczenia społecznego podlegające zwrotowi, zobowiązania wynikające z ustanowionych zabezpieczeń i świadczenia alimentacyjne na rzecz byłego małżonka.

Po śmierci spadkodawcy między spadkobiercami powstaje współwłasność wszystkich składników majątku spadkowego, która istnieje do momentu dokonania działu spadku. Jako współwłaściciele są oni również w równym stopniu odpowiedzialni za długi spadkowe. Czynności zbycia składników majątków objętych współwłasnością (*actes de disposition*) należy dokonywać zgodnie z zasadą jednomyślności. Z kolei decyzje o czynnościach zwykłego zarządu mogą być podejmowane większością wynoszącą co najmniej dwie trzecie udziałów we współwłasności. Oprócz tego każdy ze współwłaścicieli może stosować środki niezbędne do zabezpieczenia mienia objętego współwłasnością. W przypadku niemożności podjęcia decyzji można zwrócić się do sądu w celu pominięcia wymogu uzyskania zgody współwłaścicieli.

Dział spadku pomiędzy spadkobierców prowadzi do ustania współwłasności. Dział spadku przeprowadza się polubownie, jeżeli spadkobiercy są w stanie osiągnąć porozumienie (zasada przewidziana w art. 835 kodeksu cywilnego), albo w drodze postępowania sądowego w przypadku braku porozumienia – wówczas w postępowaniu uczestniczy notariusz (wyjątek przewidziany w art. 840 kodeksu cywilnego). Oprócz tego dział spadku może być albo całkowity, albo częściowy, w zależności od tego, czy w odniesieniu do niektórych składników majątku utrzymana zostanie współwłasność (na przykład w przypadku składników majątku objętych prawem użytkownika). O dział spadku może wystąpić każdy ze spadkobierców (art. 815 kodeksu cywilnego). Także wierzyciel współwłaściciela masy spadkowej może wystąpić o dział spadku (art. 815-17 kodeksu cywilnego).

Ten ostatni etap postępowania spadkowego wymaga stwierdzenia przeniesienia składników majątku na spadkobierców. W związku z tym konieczne jest przedstawienie dokumentów potwierdzających prawo własności w celu potwierdzenia, że spadkobiercy są nowymi właścicielami składników majątku, niezależnie od tego, czy chodzi o nieruchomości, udziały w spółkach prawa cywilnego, pojazdy czy papiery wartościowe. W przypadku nieruchomości spadkobiercy muszą zgłosić zaświadczenie o nabyciu własności do rejestru nieruchomości. Ta sama zasada ma zastosowanie w odniesieniu do udziałów w spółkach prawa cywilnego, przy czym w tym wypadku przeniesienie tytułu prawnego zgłasza się w kancelarii sądu gospodarczego (*tribunal du commerce et des sociétés*).

Jeżeli dział spadku nie zostanie przeprowadzony, spadkobiercy pozostają współwłaścicielami masy spadkowej.

7 W jaki sposób i kiedy dany podmiot staje się spadkobiercą lub zapisobiercą?

Zgodnie z prawem francuskim otwarcie spadku następuje z chwilą śmierci spadkodawcy, wskutek której spadkobiercy ustawowi stają się współwłaścicielami masy spadkowej oraz nabywają ex lege majątek, prawa i akcje/udziały spadkodawcy (art. 720 i 724 kodeksu cywilnego). Dzięki temu mogą co do zasady bezzwłocznie objąć spadek. Spadkobiercy muszą jednak postanowić, czy: przyjmą spadek wprost, przyjmą spadek z dobrodziejstwem inwentarza czy też odrzuca spadek (zob. informacje podane w odpowiedzi na pytanie nr 6).

Osoby, które otrzymały zapis uniwersalny lub darowiznę uniwersalną (*légataires et donataires universels*), nabywają przedmiot zapisu lub darowizny jedynie w przypadku braku spadkobierców koniecznych (art. 1006 kodeksu cywilnego). Jeżeli istnieją spadkobiercy konieczni, zapisobierca lub obdarowany musi zwrócić się do nich o wykonanie zapisu lub darowizny (art. 1004 kodeksu cywilnego).

Zapisobierca, który otrzymał zapis pod tytułem ogólnym, oraz zapisobierca, który otrzymał zapis dotyczący konkretnych składników majątku (*légataires à titre universel et particuliers*), muszą zwrócić się do spadkobierców, którzy nabyli spadek (*héritiers saisis*) (art. 1011 i 1014 kodeksu cywilnego). Za wykonanie zapisów odpowiadają spadkobiercy.

Jeżeli spadek jest bezdziedziczny, następuje jego przepadek na rzecz Skarbu Państwa. Skarb Państwa jest w takim przypadku reprezentowany przez Administrację Majątku Publicznego (Administration des domaines).

8 Czy spadkobiercy odpowiadają za długi spadkowe, a jeżeli tak, na jakich warunkach?

Spadkobierca uniwersalny lub pod tytułem ogólnym, który przyjął spadek wprost, odpowiada w sposób nieograniczony za długi i zobowiązania, które wynikają ze spadku. Za wykonanie zapisów pieniężnych spadkobierca odpowiada jedynie do wartości majątku spadkowego pomniejszonej o zobowiązania (art. 785 kodeksu cywilnego).

Jeżeli spadkodawca pozostawił kilku spadkobierców, każdy z nich odpowiada osobiście za długi i zobowiązania wynikające ze spadku w odniesieniu do swojego udziału w spadku (art. 873 kodeksu cywilnego).

Jeżeli spadkobierca zdecydował się przyjąć spadek wprost, odpowiada on bez ograniczeń za wszelkie długi i zobowiązania spadkodawcy. Może jednak domagać się zwolnienia z całości lub z części zobowiązań z tytułu długów spadkowych, jeżeli w chwili otrzymania spadku mógł nie wiedzieć o istnieniu tych zobowiązań oraz jeżeli ich uregulowanie mogłoby pociągnąć za sobą poważny uszczerbek dla jego majątku osobistego.

Jeżeli spadkobierca wybrał przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza, odpowiada za długi spadkowe jedynie do wysokości wartości majątku otrzymanego w spadku.

Spadkobierca, który odrzucił spadek, nie odpowiada za długi spadkowe.

9 Jakich dokumentów/informacji wymaga się zazwyczaj w celu zarejestrowania nieruchomości?

Przepisy art. 710-1 kodeksu cywilnego przewidują, że podstawą wpisów do rejestru nieruchomości mogą być jedynie akty notarialne sporządzone przez notariusza prowadzącego kancelarię notarialną we Francji, orzeczenia sądu oraz dokumenty urzędowe wydane przez organy administracji. Jeżeli w skład masy spadkowej wchodzi nieruchomość, notariusz sporządza zaświadczenie notarialne (*attestation notariée*), tj. zaświadczenie stwierdzające przeniesienie prawa własności nieruchomości na skutek śmierci spadkodawcy (*attestation immobilière*). W drodze tego dokumentu urzędowego notariusz stwierdza przeniesienie prawa własności nieruchomości na spadkobierców. Dokument ten należy wpisać do rejestru nieruchomości w urzędzie prowadzącym taki rejestr (*service de publicité foncière*). Spadkobiercy muszą określić wartość nieruchomości, którą należy wpisać w dokumencie. Wartość ta musi odpowiadać wartości rynkowej.

9.1 Czy wyznaczenie zarządcy jest obowiązkowe czy obowiązkowe na wniosek? Jeżeli jest to obowiązkowe lub obowiązkowe na wniosek, jakie czynności należy podjąć?

Prawo francuskie nie przewiduje konieczności ustanowienia zarządcy spadku. Jest to jednak możliwe na drodze sądowej. Przekazywanie odpowiednich informacji do rejestrów nieruchomości należy do obowiązków spadkobierców. W czynnościach tych wspomaga ich notariusz. Spadkodawca może wyznaczyć wykonawcę testamentu, którego uprawnienia zostały określone w art. 1025 i następnych kodeksu cywilnego.

9.2 Kto jest uprawniony do wykonania rozrządzenia na wypadek śmierci lub zarządzania masą spadkową osoby zmarłej?

Wykonanie rozrządzenia na wypadek śmierci oraz zarząd majątkiem spadkowym należą do obowiązków spadkobierców. W razie sporu właściwy jest trybunał wielkiej instancji miejsca otwarcia spadku.

Sąd może wyznaczyć zarządcę spadku (*mandataire successoral*) reprezentującego ogół spadkobierców w ramach powierzonych mu uprawnień (art. 813-1 kodeksu cywilnego).

Zgodnie z prawem francuskim także pełnomocnictwa innego rodzaju umożliwiają zarząd masą spadkową. Odnosi się to przede wszystkim do pełnomocnictwa pośmiertnego (*mandat à effet posthume*, art. 812 kodeksu cywilnego), które umożliwia spadkodawcy wskazanie za życia pełnomocnika, którego zadaniem będzie zarząd całością lub częścią spadku na rzecz spadkobierców. Istnieje też możliwość skorzystania z pełnomocnictwa umownego (art. 813 kodeksu cywilnego), które podlega przepisom ogólnym prawa zobowiązań oraz ze wspomnianego wyżej pełnomocnictwa ustanowionego przez sąd.

9.3 Jakie uprawnienia przysługują zarządcy?

Spadkobiercom, którzy nabyli spadek, przysługują w stosunku do niego pełne uprawnienia. W razie trudności lub niemożności osiągnięcia porozumienia można skierować sprawę do sądu, który wyznaczy zarządcę masy spadkowej. W takim przypadku zadaniem osoby upoważnionej jest tymczasowe uregulowanie spraw związanych ze spadkiem ze względu na niemożność podjęcia decyzji, bezczynność lub uchybienie ze strony jednego lub kilku spadkobierców w odniesieniu do spadku. W ramach powierzonych jej zadania osoba ta podejmuje czynności o charakterze czysto zabezpieczającym i nadzorczym oraz czynności zarządu spadkiem (art. 813-4). W ramach powierzonych jej uprawnień reprezentuje ona również ogół spadkobierców, dokonując w ich imieniu czynności cywilnoprawnych i procesowych (art. 813-5 kodeksu cywilnego).

10 Jakie dokumenty zgodnie z prawem krajowym są zazwyczaj wydawane w toku i na koniec postępowania spadkowego, by poświadczyć status i prawa beneficjentów? Czy mają one szczególny skutek dowodowy?

Chociaż zgodnie z prawem francuskim prawo do spadku można potwierdzić w dowolny sposób, to zazwyczaj potwierdza je notariusz w drodze notarialnego poświadczenia dziedziczenia (art. 730-1 kodeksu cywilnego). Jest to dokument urzędowy, w którym wskazuje się spadkobierców oraz udział spadkowy każdego z nich. W tym celu bliscy spadkodawcy muszą dostarczyć notariuszowi dokumenty umożliwiające ustalenie członków rodziny powołanych do spadku (książeczkę rodzinną, umowę majątkową małżeńską, wyrok orzekający rozwód itd.). Notarialne poświadczenie dziedziczenia jest dokumentem prawnie wiążącym, o ile nie zostanie przedstawiony dowód przeciwny. W przypadku spadków o niskiej wartości zamiast notarialnego poświadczenia dziedziczenia można sporządzić zwykłe poświadczenie spadkowe (*attestation dévolutive*) opatrzone podpisami spadkobierców.

W stosownych przypadkach notariusz może sporządzić również zaświadczenie o sposobie przyjęcia spadku lub zaświadczenie o odrzuceniu spadku (*acte d'option successorale*), a także zaświadczenie stwierdzające przeniesienie prawa własności nieruchomości na skutek śmierci spadkodawcy (*attestation immobilière*).

Postępowanie spadkowe kończy się działem spadku, który często poświadczany jest w formie notarialnego poświadczenia działu spadku (*acte de partage notarié*).

Państwa **opinia** na temat przydatności przedstawionych informacji jest dla nas ważna.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Ostatnia aktualizacja: 14/12/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.